

'Bestrijd invasieve exoten met boeren, burgers en buitenlui'

Vier lezingen op Nijmeegs symposium belichten belang van kennis en aanpak van invasieve exoten

Op donderdag 7 september vond er in het Natuurplaza van de Nijmeegse Radboud Universiteit een symposium plaats met als thema 'invasieve exoten'. In vier lezingen werden zo'n honderd belangstellenden bijgepraat over de risico's van exoten, het nut van kennisoverdracht en de bestrijding van invasieve planten en dieren. 'Met verschillende mediakanalen kun je proberen grip te krijgen op de situatie.'

Auteur: Guus van Rijswijk

Ze kunnen voor flinke overlast zorgen: planten en dieren die van nature niet in Nederland voorkomen en zich door hun explosieve groei snel verspreiden in openbaar groen en landschap. Over de aanpak van deze invasieve exoten, zoals de Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw, vindt echter nog heel wat discussie plaats. Onderzoek naar deze problematiek is dan ook even welkom als divers, zo wordt tijdens dit symposium al snel duidelijk. Want wat doe je bijvoorbeeld als terreinbeheerder met een invasieve exoot in je gebied? Wel of niet bestrijden? Hoe voorspel je de effecten van exoten en maak je een gedegen risicoanalyse? Alle sprekers van deze middag, van organisaties die onderdeel zijn van het Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-E), houden zich bezig met onderzoek op dit gebied. Voorafgaand aan de inauguratie van hoogleraar Invasiebiologie Rob Leuven trakteerden zij hun toehoorders op een introductie in de wereld van de invasieve exoten.

Early warning

'Als je het hebt over exoten, is de eerste stap die tegenwoordig aan de orde is: *early warning*', zo

trapt Martijn Schiphouwer (RAVON) af. In zijn lezing 'Lief of invasief?' neemt hij de risico's van exoten onder de loep. 'Leuk om deze risico's te belichten, maar wat kun je er nu eigenlijk mee?' zo vraagt hij zich af aan het begin van zijn lezing. 'Interessanter vind ik de vraag waarom we deze risico's onder de loep nemen en wat we ermee kunnen.' De risicoanalyse bestaat uit het bundelen van alle kennis die voorhanden is, vertelt hij. 'Deze is belangrijk voor het beleid, om regelgeving op af te stemmen en om handelingen te verrichten.' Bij de introductie van een exoot beseft vaak nog niemand dat er een risico is, maar dat is er vaak wel degelijk. 'Zonder dat iemand er erg in heeft, breidt zo'n exoot zich steeds verder uit. Hij zit al snel overal en dan kun je hem niet meer bestrijden. Je moet hem aanpakken voor het zover is. Je moet snel zijn, want de kosten van bestrijding stijgen snel.' 'Horizonscanning' kan daarbij van pas komen, vertelt hij. 'Dat is een chique woord voor aan de horizon kijken welke soorten er op ons afkomen.' De overheid speelt hierbij een cruciale rol; ze houdt een vinger aan de pols om te beoordelen welke exoot de moeite van risicoanalyse waard is.

5 min. leestijd

SPECIAL INVASIEVE EXOTEN

‘Onderzoek naar deze problematiek is dan ook even welkom als divers’

Schiphouwer. ‘Wetgeving loopt doorgaans achter de feiten aan. Zijn de wettelijke kaders en instrumenten voldoende om de risico’s van exoten in de kiem te smoren, of moeten we de wet wat aanpassen of oprekken?’

Brutus Bezemkruiskruid

Daarna is het de beurt aan Laura Verbrugge van de Radboud Universiteit. Ze vertelt de aanwezigen over het belang van kennis van de risico’s van exoten voor mensen in het groene werkveld. Verbrugge: ‘Kennis is belangrijk ter voorkoming van de introductie van exoten. Veel exoten worden hiernaartoe gebracht. Denk bijvoorbeeld aan de Japanse duizendknoop. Deze ziet er mooi uit, maar zorgt op den duur voor problemen.’ Ze stipt het bestaan van zogenaamde ‘exotobusters’ aan. ‘Dit zijn bijvoorbeeld vangers van muskusratten; bij meldingen kunnen zij actie ondernemen.’ Ook Verbrugge benadrukt het belang van enige kennis over exoten bij het grote publiek. ‘Op het moment dat een exotenexpert wil ingrijpen en nog iets kan doen, is er nog geen bewustzijn bij het publiek. Als dat er wel is, zit hij vaak al met de handen in het haar.’ Kennis over exoten is moeilijk over te dragen, zo blijkt. ‘Docenten zijn meestal druk; die hebben daar geen tijd voor.’ Uit een inventarisatie van lesmateriaal over exoten in Nederland komt naar voren dat het aanbod daarvan op scholen schaars is. ‘De omvang en kwaliteit van het lesmateriaal is wisselend. Vaak vormen exoten een secundair leerdoel, terwijl er wel degelijk behoefte is aan kennis over deze planten en dieren.’ Een leuke manier om met exoten kennis te maken, is de ‘exotengame’, die werd ontworpen door een communicatiebureau. Het is een spel voor jong en

oud, waarin animatiefiguur Brutus Bezemkruiskruid zich bezighoudt met de bestrijding van exoten. Doel van het spel is leerlingen een beeld te geven van de verspreiding, impact en bestrijding van acht invasieve exoten in Nederland en te leren hoe je ze kunt herkennen.

Een breder lespakket over exoten in de klas van drie lessen van een uur zou ertoe kunnen bijdragen dat de bewustwording groter wordt, vertelt ze. Ook workshops kunnen daarbij helpen. ‘Zo’n lespakket kan bestaan uit groepsopdrachten en het opzoeken van informatie. Het zou helpen als mensen uit het werkveld gastlessen zouden geven op scholen. Juist mensen die buiten werken, hebben hier veel baat bij. We hebben een goed indicatiesysteem nodig om exoten te herkennen.’

Grote dilemma’s

Daarna is het de beurt aan Maurice La Haye met zijn lezing ‘Bestrijding van exoten met boeren, burgers en buitenlui’. In zijn verhaal stipt hij twee voorbeelden van invasieve exoten aan die hoog op de lijst van te bestrijden diersoorten staan: de Pallas’ eekhoorn en de brulkikker. De aanwezigen zijn gewaarschuwd: ‘Dit is geen gemakkelijke business, dit is een brede problematiek’. Meldingen van invasieve soorten door het publiek, bijvoorbeeld op waarneming.nl, zijn belangrijk: ‘We hebben ogen en oren in het veld nodig. Als je te laat bent, moet je enorme kosten maken.’ De eerste fase van de bestrijding bestaat uit het zoeken van media-aandacht met alle mogelijke middelen, vertelt hij. ‘Probeer grip te krijgen op de situatie.’ Er komen soms grote dilemma’s kijken bij de bestrijding: ‘Als iemand een Amerikaanse brulkikker in zijn vijver heeft, vertel hem dan maar eens dat hij zijn vijver moet opruimen.’ De tweede fase bestaat uit het zichtbaar of hoorbaar maken van het probleem. ‘Je zult moeten overtuigen met argumenten.’ Een exotenbestrijder zal vervolgens alles uit de kast moeten trekken om de bestrijding succesvol te maken, vertelt La Haye. ‘Krant, radio, lokale tv, huis-aan-huisbrieven, een website en een folder kunnen daarbij helpen. Media-aandacht leidt tot meer waarnemingen. Vroege signalering, medewerking van “buitenlui” en monitoring achteraf zijn essentieel.’

Systeemgerichte aanpak

Tot slot is het de beurt aan Janneke van der Loop van Stichting Bargerveen. Ze vertelt over de bestrijding van watercrassula, een zeer woekerend plantje dat concurreert met andere water- en oeverplanten en die dreigt te verstikken. ‘Watercrassula komt sinds 1995 voor in Nederland, bijvoorbeeld

Amerikaanse brulkikker

Voor een gedegen risicoanalyse zijn formats beschikbaar, vertelt hij. ‘Zo’n analyse bevat een beschrijving van de soort: hoe ziet die eruit, wat is de ecologie? Wat zijn de mogelijke effecten van die soort op ons ecosysteem en hoe kan die hier terecht komen? Is er een kans dat hij hier voet aan de grond zet? Dit soort exoten krijgt in de formats een heldere score mee, zodat beleidsmakers snel kunnen zien welke exoot een hoog risico met zich meebrengt en op de zwarte lijst moet. De wetenschap is een belangrijke speler bij het identificeren en analyseren van deze risico’s.’ Als voorbeeld noemt hij de Amerikaanse brulkikker. ‘Na een risicoanalyse volgde er een artikel in Trouw. Dat had een enorm bereik en leidde tot vragen in de Tweede Kamer. Er volgde een *early warning* in Nederland en België, waarna de kikker werd bestreden.’ Als er een goede risicoanalyse ligt en de politiek er het belang van inziet om een bepaalde soort in de kiem te smoren, kan dit leiden tot een geslaagde interventie.’

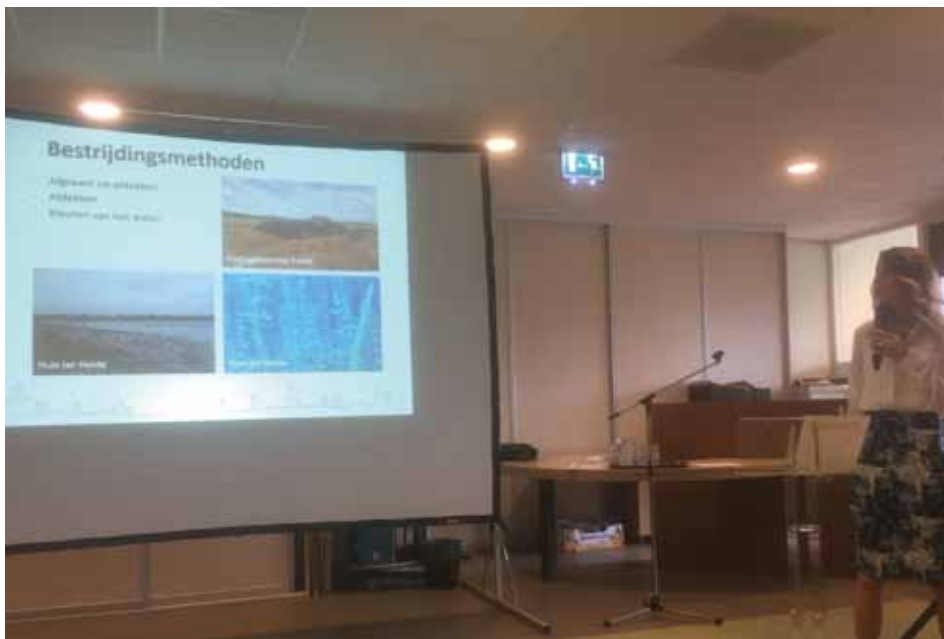
Perspectief op handelen is ook belangrijk, vertelt

Japanse duizendknoop

Maurice La Haye met zijn lezing 'Bestrijding van exoten met boeren, burgers en buitenlui'

Janneke van der Loop van Stichting Bargerveen vertelt over de bestrijding van watercrassula.

op de Dwingeloosche heide, en zorgt sindsdien voor veel overlast, vertelt ze. 'Bestrijding is lastig en slechts mogelijk door bijvoorbeeld afgraven en afdekken of door het water te verkleuren, wat fotosynthese bemoeilijkt.' Duidelijk wordt dat een systeemgerichte aanpak bij de bestrijding van deze invasieve exoot onontbeerlijk is. Bestrijding is ingrijpend en vrijwel onmogelijk, zo is gebleken. Daarnaast is bestrijding niet duurzaam en bestaat de mogelijkheid dat de watercrassula zich elders opnieuw vestigt. Van der Loop belicht enkele experimenten, waarbij wordt onderzocht of, en zo ja, hoe deze exoot kan worden bestreden. 'Dit kan bijvoorbeeld met stikstof- en fosfaatbehandelingen of met ganzenpoep'. Enkele voorlopige conclusies luiden dat behandeling met stikstof en koolstof zorgt voor terugdringing van de watercrassula en dat ook 'concurrenten' zoals oeverkruid, glaskroos en veenmos deze invasieve exoot weten te beperken. Een andere methode is het ecosysteem weerbaarder maken: 'Dan verlaag je de kans op vestiging van watercrassula en heb je minder ecologische schade.'

Aan het eind van het symposium hebben de toehoorders in ieder geval voldoende tools aangereikt gekregen voor de bestrijding van invasieve exoten op meerdere fronten; zoveel is duidelijk. Voordat het gros van de aanwezigen aanstalten maakt om te gaan luisteren naar de oratie van de nieuwe hoogleraar Invasiebiologie Rob Leuven, vat Maurice La Haye de middag samen: 'Ik denk dat dit de start is van een fantastische ontwikkeling.'

'Bij invasieve exoten moet je snel zijn, want de kosten van bestrijding **stijgen snel**'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7107

ZODENSNIJDERS

BILLY GOAT SC180H voor de professional

BILLY GOAT

- 45 cm snijbreedte
- hydrostatisch
- traploze snelheid
- nauwkeurig instelbaar
- walsaandrijving
- 5.5 pk Honda motor

De Ibea (30 cm), twee-wiel aangedreven machine. Al vanaf € 2.898.- excl. btw. Vraag een vrijblijvende demonstratie aan, via de vakhandel in uw omgeving.

Lankhaar Techniek

De Korten Bruggert 5 - 4266 ER Eethen
 Telefoon (0416) 355770 - Telefax (0416) 355779 - info@lankhaartechniek.nl

www.lankhaartechniek.nl